

Dynamisch duin

Landschap van de eeuwige jeugd

Dynamisch duin landschap van de eeuwige jeugd

Wie gericht gebruik maakt van de dynamische krachten van zee, wind en zand in de kuststrook, bevordert een veilige kust en een veerkrachtige natuur. Verstuiving draagt bij aan het ontstaan van nieuwe duinen waardoor de kust meegroeit met de zeespiegelstijging. Een dynamisch duin is een natuurlijke klimaatbuffer.

Van vastleggen naar meer dynamiek

Ooit hadden de duinen ruimte om te bewegen, maar die is voor een belangrijk deel ingeperkt, onder meer door de zeereep te beheren als een dijk. Men handhaaft een strakke basiskustlijn.

Het vastleggen van het van nature dynamische systeem zorgt er echter ook voor dat er geen nieuwe duinen ontstaan en zo blijven de kansen om de kust mee te laten groeien met de zee ongebruikt. Het vastleggen van de duinen zorgt daarbij voor veroudering, verzuring en vergrassing van de natuur. Bovendien moet nu met grote regelmaat zand worden toegevoegd om de kustlijn te herstellen.

Sinds 1990 wordt het kustgebied geleidelijk aan meer dynamisch beheerd. Dat betekent dat verstuivingen mogelijk zijn - uiteraard met waarborging van de veiligheid en de economische belangen van het achterland. Er zijn prachtige voorbeelden van stuivende zeeduinen op Terschelling, Schiermonnikoog en in het Noord-Hollands Duinreservaat.

Dynamisch duin, doelen

Het meebewegen van duinen met de dynamische processen in de kuststrook is dus:

- Goed voor de veiligheid: een buffer van zand en het doorstuiven van het zand van de zeereep naar het duin betekenen versterking van het kustfundament,
- Goed voor de natuur: verouderde begroeiing wordt vernietigd en er komt verjonging van de vegetatie; dit voorkomt verzuring en vermessing en geeft kansen voor broedende vogels in de niet voor publiek toegankelijke nieuw ontstane stuifkuilen in de zeereep.
- Klimaatbestendig door de voordurende afstemming van het maaiveld op de heersende grondwaterspiegel; zo wordt verdroging voorkomen en het kustfundament groeit mee met de zeespiegel,
- Goed voor andere doelen: er ontstaat een gevarieerdere kust geen strakke zeereep, met meer mogelijkheden voor recreatie en beleving en het onderhoud is goedkoper omdat zandsuppletie minder vaak nodig is.

Dynamisch duin, diverse vormen

Een paar definities:

1. Embryonale duinen: jonge duintjes op het strand,
2. Stuwende zeereep: zeereep met stuifplekken en ondiepe kuilen. Er stuift enig zand door naar het gebied achter de zeereep,
3. Gekerfde zeereep: zeereep met stuifkuilen/kerven tot een bepaalde diepte die fungeert als doorgeefluik van zand,
4. Paraboliserende en wandelende zeereep: niet aaneengesloten zeereep met diepe kuilen; ontstane zandhopen kunnen door het duin gaan 'wandelen',
5. Washover: opening in zeereep die alleen bij hoge waterstanden overspoeld wordt,
6. Slufter: doorbraak in de zeereep, waarin dagelijkse getijdenbeweging plaatsvindt.

Hoe werkt een dynamisch duin?

1. Toegang zee tot zeereep leidt tot wegslaan helmgras en klifvorming

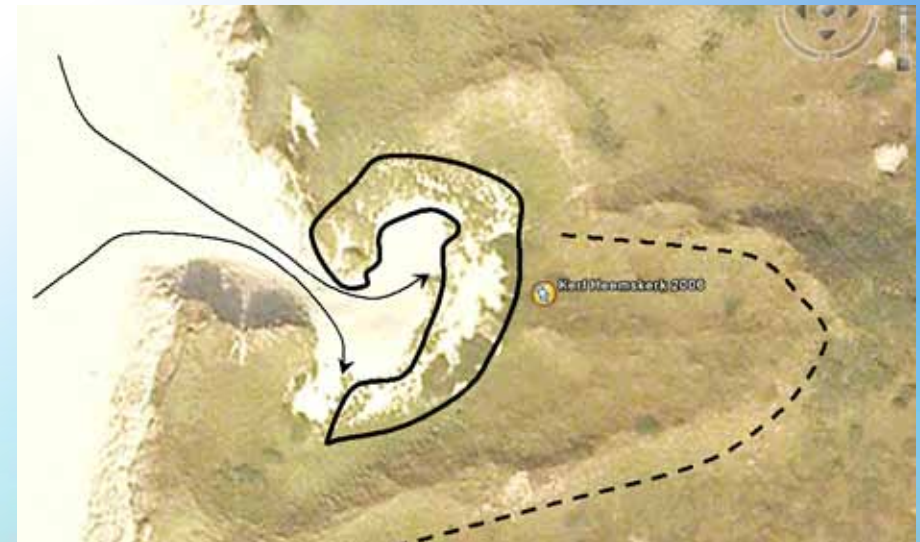

2. Dit zet aan tot ontstaan van stuifkuilen in de zeereep die almaar groter worden

3. Dit zet aan tot inwaaien van zand, ontstaan van wandelende duinen

Hier wordt het proces van een wandelende zeereep beschreven:

4. Duinen wandelen landinwaarts en maken zich los van de zeereep

5. Zeereep sluit weer; helmgras gaat weer groeien.

Afbeeldingen PWN

Wat is nodig?

Om dynamisering van het duin mogelijk te maken, is het belangrijk dat beleid en beheer erop zijn afgestemd. Nodig zijn:

- Een integrale visie op het beheer van het strand. Het kuststelsel is een samenhangend systeem: wat op het strand gebeurt, heeft invloed op de duinen. Voor een dynamisch duin is het belangrijk dat zand vanaf het strand door kan stuiven richting duin en dat er kuilen kunnen ontstaan in de zeereep. Op smalle stranden gebeurt dit in het winterseizoen spontaan bij storm. Maar voor recreatie en toerisme worden juist brede stranden gewenst en daarvoor zijn dan weer zandsuppleties nodig. Het is dus zaak om deze belangen integraal af te wegen en een slimme (suppletie)strategie te ontwikkelen. Waar en wanneer moet men zand suppleren en waar en wanneer is welke strandbreedte gewenst. Veiligheids-, natuur-, en recreatie-doelen moeten dus zorgvuldig op elkaar worden afgestemd.
- Een integrale visie op het beheer van het duin. De natuurwaarden in de duingebieden kunnen worden versterkt als dynamisch kustbeheer in samenhang met het opstellen van de beheerplannen Natura 2000 en de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) worden uitgewerkt. Omdat verjonging van de duinen zorgt voor minder vergrassing en minder stikstofgevoelige natuur, kunnen dynamiek stimulerende maatregelen opgevoerd worden als PAS-maatregel, daar waar deze bijdraagt aan verlaging van de stikstofgevoeligheid.
- Een flexibeler omgang met de basiskustlijn. Zo hoeft minder vaak te worden gesuppleerd. Dit is beter voor het onderwaterleven van de vooroever, bespaart kosten op onderhoud van de kust en biedt meer kansen voor een dynamisch duin. Flexibeler omgaan met de BKL kan echter niet overal en biedt vooral kansen daar waar de duinen breed zijn en geen badplaatsen direct aan zee liggen.

Waar is het dynamisch duin te zien?

- Bij de Kerf bij Schoorl. In 1997 is de zeereep afgegraven, sindsdien wordt de zeereep ten noorden en ten zuiden van De Kerf dynamisch beheerd. In het begin stroomde de zee vaak naar binnen, tegenwoordig gebeurt dat nauwelijks meer. De drempel van de Kerf is opgehoogd door instuivend zand. Door de toegenomen dynamiek is de soortenrijkdom enorm toegenomen. Ook is de Kerf een attractiepunt voor recreanten. Bij een flinke storm kan de Kerf wel weer vol water stromen.
- Aan de zuid-west-kant van Texel (De Hors). Hier is jonge duinvorming richting zee. Er is een gave vorm van embryonale duinontwikkeling te vinden op een strandvlakte op een aangroekust met veel verstuuivingsdynamiek en zoet-zout gradiënten.
- Bij Grote Keeten. Men vindt er spontaan aangroeiende duinen, embryonale duintjes, stuifkuilen en kerven. De duinenrij van slechts enkele meters is inmiddels uitgegroeid tot een hoogte van plaatselijk meer dan 15 meter. Langs de Hollandse kust is aangroei in deze omvang bijzonder.
- Op diverse plekken in het Noord-Hollands Duinreservaat en de Schoorlse duinen. Hier is spontane dynamisering van het duin, met stuifkuilen en kerven.

Concrete projecten

Projecten die nu of binnenkort in uitvoering zijn:

- NoordWest Natuurkern. Er zijn stuivende duinen in Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Hier wordt het dynamisch duin een handje geholpen door het maken van windsleuven. Doelen van dit project zijn: het vergroten van de biodiversiteit door herstel van de duindynamiek en het vergroten van de rust en de natuurbeleving,
- Noordvoort, op de grens van Noordwijk en Zandvoort. Hier wordt de dynamisering van de strakke zeereep een handje geholpen. Doel van dit project is: het ontwikkelen van een natuurlijk kustlandschap door het toelaten van natuurlijke processen. Via een zonering wordt voldoende rust in het gebied gecreëerd voor planten en dieren. Zo worden de belevingswaarde en de belevingsmogelijkheden voor recreanten en bewoners vergroot.

Verdere wensen

Algemeen

Dynamisch kustbeheer krijgt een plek binnen het Deltaprogramma Kust. In welke vorm precies is nog niet bekend. Natuurorganisaties denken hier graag over mee, zowel landelijk als regionaal.

Gebieden

Een groot deel van het gebied tussen Wijk aan Zee en Camperduin is geschikt voor dynamisch kustbeheer. In het kader van het beheerplan onderzoeken we waar dit verder kan worden versterkt.

Op Texel: daar waar dat mogelijk is willen we de natuurlijke dynamische processen meer de ruimte geven, met name bij de Sluftermonding.

Bronnen/Verder lezen

- Meer informatie over dynamisch kustbeheer: www.dynamischkustbeheer.nl (van STOWA)
- Position paper van de Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers als inbreng voor het Deltadeelprogramma kust, zie: <http://www.klimaatbuffers.nl/klimaatbuffers/deltaprogramma>
- Artikel over de Kerf in Vakblad natuur, bos, landschap: <http://edepot.wur.nl/13374>
- Stuivende duinen in Zuid-Kennemerland: <https://www.pwn.nl/PuurNatuur/Natuur/Beheer/Natuurbeheer/Pages/PlanvoorstuivendezeeduinenNPZK.aspx>
- Noordvoort: <https://www.waternet.nl/noordvoort/>

Colofon

Zaandam, april 2013

Dit position paper van Milieufederatie Noord-Holland is tot stand gekomen na overleg met en onderschreven door: Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, Staatsbosbeheer, Waternet, PWN, St. Duinbehoud, Waddenvereniging, Vogelbescherming, Coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers.

Tekst: Erna Krommendijk MNH

Vormgeving: Josien Geerdink MNH

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door:
de Nationale Postcode Loterij en Provincie Noord-Holland

foto: quivis